Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Castell de Palafolls

Palafolls

Ubicació

Comarca:	Maresme
Lloc/Adreça:	Camí del Castell
Coordenades:	
Latitud:	41.678807800049
Longitud:	2.7350512036307
UTM Est (X):	477947
UTM Nord (Y):	4614150

Classificació

Número de fitxa	08155 - 9
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval Romànic Gòtic
Segle	X-XII/ XI-XV
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Segons l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic l'estat de conservació és de ruïna. L'any 1971 es va fer una restauració d'alguns elements muraris i de l'església. Actualment està en procés de consolidació.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Observacions protecció:	Protecció: BCIN Classificació: Monument històric Núm. Registre / Catàleg: 372-MH-EN Disposició: Decret Data Disposició: 22/04/1949 Publicació: BOE Data publicació: 05/05/1949 PGOUM: Categoria A: Edifici monumental Aprovació: 19-09-2006
Data aprovació:	dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari	
Generalitat i altres	

inventaris	IPAC 426
Accés	Fàcil
Ús actual:	Cultural
Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Palafolls
Fitxes associades:	

Capella del castell de Palafolls
Jaciment del Castell de Palafolls
Turó del Castell de Palafolls
Mare de Déu de la Tordera

Autoria de la fitxa	Àlvar Sáez Puig
Data de registre de la fitxa:	dj., 18/08/2022 - 19:13

Descripció

Damunt d'una petita serra, a 161 m d'alçada, observant el curs baix del riu Tordera i el mar, es troba el castell de Palafolls, que comunica els camins que uneixen des d'antic Girona amb Barcelona.

Les restes conservades que hi ha corresponen a construccions amb cronologia del segle X al XIV. El castell té una planta irregular allargada i rectangular, dividida en dos recintes. El recinte sobirà és el més alt i està format per un cos massís, fortificat, al qual s'entra per una porta de mig punt, restaurada. A mà esquerra podem veure uns arcs que devien sostenir un gran saló gòtic. Al costat hi ha la cisterna, coberta amb volta de canó, on avui dia es veuen les marques de l'encanyissat. Una mica més amunt trobem la capella, molt restaurada. Encara més amunt hi ha la part més antiga, un espai rectangular que conserva bona part dels murs i restes d'una torre quadrada al seu interior.

El recinte jussà és d'època gòtica i forma una gran plaça d'armes, en l'extrem d'aquest hi trobem les restes d'una gran torre.

La planta del castell està dividida entre la part sobirana i la jussana. El lloc crea un desequilibri palpable en les masses de construcció, ja que les més fortes i destacades han d'associar-se al cim que s'alça a l'extrem meridional de la muntanya, mentre el recinte exterior es perllonga fins al nord per cobrir tota la longitud de l'allargat planell. La torre de l'homenatge es troba en el costat més escarpat, l'oriental. La part residencial és al seu entorn. A la part occidental, el terreny també té una orografia molt marcada. Els costats estrets del rectangle resultarien els més febles, i per aquest motiu es van fortificar en gran manera.

El clos exterior podria estar datat del segle XIV, d'alts murs gruixuts amb sageteres que servien de contenció, de les terres que configuren la plataforma del castell. El segon recinte, amb un pas de ronda amb merlets té les restes d'una gran sala, sota la qual trobem sitges o cellers. També hi ha en aquest segon cos una cisterna de gran profunditat coberta amb una volta de canó. Al tercer recinte, a més de l'església del castell, d'una sola nau, amb absis circular trobem les habitacions dels senyors, possiblement del segle XIII, que pel cantó de llevant donen directament a l'exterior sobresortint de la muralla.

És important també la capella, aixecada damunt les restes de la capella antiga del castell. De l'edifici antic només ens queda la capçalera recolzada sobre la muralla. És una petita església d'una sola nau apuntada sense cap ornamentació. Actualment ha estat restaurada.

Es distingeix com un dels millors castells catalans de l'edat mitjana, totes les muralles del castell són d'una amplada considerable.

Observacions:

Existeix un Pla Director redactat en el 2021. En aquest Aquest Pla d'Actuacions incorpora una diagnosi i un recull documental que ha servit de base per plantejar una estratègia d'actuació integral en el monument, i els eixos fonamentals i actuacions que han de permetre el desenvolupament d'un projecte rigorós, viable i amb continuïtat en el temps, al servei de l'ús cultural i cívic, però també connectat amb el desenvolupament territorial i al servei de la comunitat.

En un moment també es va anomenar Castell de Vilellles.

Història

Del segle X es troba documentada una torre de control.

Els senyors feudals d'aquest emplaçament van ser la família Sesagudes o del Montseny.

A finals del segle XI Umbert Odó de Sesagudes va donar el castell a la seva filla Guisla, casada amb Gausfred Bernat, separant-lo del que va esdevenir el terme del castell de Montpalau més endavant. Els descendents d'aquesta parella foren ja anomenats Palafolls, aquests durant els segles posteriors anaren fent créixer el castell termenat que comprenia els actuals municipis de Palafolls, Malgrat, part de Sant Susanna i Blanes.

L'any 1113 Ramon Berenguer III cedí el mer imperi (alta jurisdicció) als vescomtes de Girona, que més endavant van ser els vescomtes de Cabrera, i els Palafolls el baix imperi (baixa jurisdicció). Per aquest afer els Palafolls van ser feudataris dels Cabrera.

Els Palafolls van participar en les campanyes militars dels comtes de Barcelona i reis d'Aragó. Foren presents a la campanya d'Almeria amb Ramon Berenguer IV al 1147 i a la conquesta de Mallorca amb Jaume I al 1229. L'any 1345 van donar carta de població a la Vilanova de Palafolls, l'actual Malgrat de Mar. El 1381 Guillem de Palafolls va vendre el castell, terme i drets al rei Pere III el Cerimoniós. Aquest, l'any següent, el va revendre als vescomtes de Cabrera, aconseguint finalment tot el domini del castell.

El segle XVI els Cabrera van vendre tot el vescomtat a la família Montcada, comtes d'Aitona. A partir d'aquest segle, van controlar els atacs constants dels pirates. El castell va perdre la seva funció i va iniciar la seva decadència amb l'última ocupació al segle XVII, amb un petit cos de guàrdia.

El XVIII el castell va passar per herència a mans dels ducs de Medinaceli, donant-se ja per abandonat.

Bibliografia

- Ajuntament de Palafolls (2006). Pla General d'Ordenació Territorial i Urbana. Palafolls.

- Ajuntament de Palafolls (2021). Ruta Patrimoni Arquitectònic. Palafolls.

- BONET GARÍ, Lluís (1983). *Les masies del Maresme*. Barcelona. Editorial Montblanc.

- MONREAL, Lluís; RIQUER, Martí (1955-1965). E*ls castells medievals de Catalunya*.

- ROIG GRAU, J. (2006). Les fortificacions medievals del Maresme.

- SALICRÚ SISCART, Xavier (2018). *Cases amb era i quintana: les masies de Palafolls i la seva gent, s. XIV-XX*. Palafolls. Edicions del Roig.

Enllaços d'interès:

Inventari de Patrimoni Arquitectònic de Catalunya
Enciclopèdia
Pobles de Catalunya
Ruta Patrimoni Arquitectònic Palafolls
Pla Director del Castell de Palafolls
Turisme Ajuntament de Palafolls
Revista El Ganxet, 5 (2023) monogràfic sobre el Castell de Palafolls